

Ed.

594. Frumvarp til laga

[340. mál]

um staðgreiðslu opinberra gjalda.

(Lagt fyrir Alþingi á 109. löggjafarþingi 1986–87.)

Upphafsaðkvæði.

1. gr.

Staðgreiðsla opinberra gjalda samkvæmt lögum þessum er bráðabirgðagreiðsla tekjuskatts og útsvars launamanna á tekjuári nema annað sé tekið fram.

I. KAFLI

Gildissvið og aðild.

Gildissvið.

2. gr.

Staðgreiðsla samkvæmt lögum þessum tekur til:

- A. Tekjuskatts manna, sem skattskyldir eru samkvæmt ákvæðum 1. gr. og 1. tölul. 3. gr. laga nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum, af skattskyldum tekjum skv. 1. tölul., 1. og 2. másl. 2. tölul., 3. tölul. og 1. másl. 4. tölul. A-liðs 7. gr. án nokkurs frádráttar, sbr. þó 2. og 3. tölul. A-liðs 1. mgr. 30. gr. þeirra laga. Enn fremur til tekjuskatts manna og annarra aðila sem skattskyldir eru samkvæmt ákvæðum 2., 3., 6. og 7. tölul. 3. gr. greindra laga af þar tilgreindum skattskyldum tekjum hér á landi, sbr. ákvæði 2. og 3. tölul. 71. gr. þeirra laga.
- B. Útsvars samkvæmt ákvæðum IV. kafla laga nr. 73/1980, um tekjustofna sveitarfélaga, með síðari breytingum.

Aðilar.

3. gr.

Ákvæði laga þessara taka til allra þeirra aðila, innlendra sem erlendra, sem gjaldskyldir eru samkvæmt ákvæðum þeirra laga sem um ræðir í 2. gr. og til allra þeirra aðila, innlendra sem erlendra, sem greiða laun eða annast milligöngu á greiðslum sem gjaldskyldar eru samkvæmt ákvæðum þeirra laga sem um ræðir í 2. gr.

Launamaður.

4. gr.

Launamaður samkvæmt lögum þessum telst:

1. Maður sem fær endurgjald fyrir starfa sem hann innir af hendi á ábyrgð launagreiðanda. Enn fremur sá sem nýtur eftirlauna eða lífeyris.
2. Maður sem skal reikna sér endurgjald vegna vinnu við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi. Enn fremur maki hans eða barn, inni þau af hendi starf fyrir hann við atvinnureksturinn eða starfsemina.
3. Maður sem fær greiddar tryggingabætur, styrki og hvers konar skaðabætur og vátryggingabætur.
4. Maður sem nýtur greiðslna samkvæmt höfundarétti.
5. Maður sem nýtur verðlauna eða heiðurslauna eða hlýtur skattskyldan vinning í happdrætti, veðmáli eða keppni.
6. Aðili sem ber takmarkaða skattskyldu hér á landi skv. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt og nýtur tekna sem um getur í 5. gr.

Laun.

5. gr.

Til launa samkvæmt lögum þessum telst:

1. Endurgjald fyrir hvers konar vinnu, starf eða þjónustu, án tillits til viðmiðunar, sem innt er af hendi fyrir annan aðila. Hér með teljast til dæmis hvers konar biðlaun, starfslaun, nefndarlaun, stjórnarlaun, eftirlaun og lífeyrir, fatnaður, fæði, húsnæði, risnufé, verkfærapeningar, ökutækjastyrkir, dagpeningar, flutningspeningar og aðrar hliðstæðar starfstengdar greiðslur, fríðindi og hlunnindi, svo og framlög og gjafir sem sýnilega eru gefnar sem kaupauki. Hvorki skiptir máli hver tekur við greiðslu né í hvaða gjaldmiðli galdið er, hvort sem það er í reiðufé, fríðu, hlunnindum eða vinnuskiptum.
2. Endurgjald sem maður skal reikna sér, maka sínum eða barni innan 16 ára aldurs vegna vinnu við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi skv. 2. mgr. 1. tölul. A-liðs 7. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.
3. Tryggingabætur og styrkir. Skaðabætur og váttryggingafé vegna sjúkdóms, slysa, atvinnutaps eða launamissis og hvers konar aðrar skaðabætur og váttryggingabætur, sbr. þó 2. tölul. 28. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.
4. Endurgjald til höfunda og réttthafa fyrir hvers konar hugverk, bókmenntir og listir eða listaverk, hvort sem um er að ræða afnot eða sölu.
5. Verðlaun og heiðurslaun, skattskyldir vinningar í happdrætti, veðmáli eða keppni.
6. Greiðslur til aðila sem bera takmarkaða skattskyldu hér á landi og getið er um í 2., 3., 6. og 7. tölul. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Reiknað endurgjald.

6. gr.

Ríkisskattstjóri ákveður lágmark reiknaðs endurgjalds, sbr. 2. tölul. 4. gr. og 2. tölul. 5. gr., í staðgreiðslu samkvæmt viðmiðunarreglum sem hann ákveður fyrir upphaf staðgreiðsluárs, sbr. 3. mgr. Lágmarki reiknaðs endurgjalds skal ríkisskattstjóri breyta á staðgreiðsluári í samræmi við þróun launa og tekna í viðkomandi starfsgrein.

Telji skattstjóri að reiknað endurgjald, sbr. 2. tölul. 4. gr. og 2. tölul. 5. gr., sé lægri fjárhæð en ætla mætti að launatekjur launamanns hefðu orðið ef hann hefði unnið starfið sem launamaður hjá óskyldum aðila skal hann ákvarða honum endurgjald fyrir starfið með hliðsjón af viðmiðunarreglum ríkisskattstjóra, sbr. 3. mgr. Skattstjóri getur breytt ákvörðun sinni samkvæmt þessari málsgrein að fengnum skriflegum skýringum á reiknuðu endurgjaldi, studdum nauðsynlegum gögnum.

Ríkisskattstjóri skal árlega setja viðmiðunarreglur til leiðbeiningar fyrir skattstjóra varðandi þessa ákvörðun og reglur um framkvæmd greinarinnar að öðru leyti. Ríkisskattstjóri skal miða viðmiðunarreglurnar við laun fyrir sambærileg störf í venjulegum vinnutíma. Skal hann hafa hliðsjón af gildandi kjarasamningum og raunverulegum tekjum í viðkomandi starfsgrein. Viðmiðunartekjur þeirra er landbúnað stunda skulu miðast við vinnuþátt í verðlagsgrundvelli landbúnaðarafurða að frádregnum einum þriðja, þó að teknu tilliti til aðstæðna hverju sinni, svo sem þess hvort bændur nái heildartekjum grundvallarbúsins vegna þróunar afurðaverðs eða annarra atriða er máli skipta að mati ríkisskattstjóra.

Launagreiðandi.

7. gr.

Launagreiðandi samkvæmt lögum þessum telst hver sá aðili sem innir af hendi eða reiknar greiðslur sem teljast laun skv. 5. gr.

Ef milligöngumaður, sbr. 3. gr., annast launagreiðslur skal hann gegna skyldum launagreiðanda varðandi skil og greiðslur samkvæmt lögum þessum. Sama gildir um umboðsmann aðila sem um ræðir í 2. mgr. 2. tölul. 71. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Staðgreiðsla launamanns.

8. gr.

Staðgreiðsla launamanns, sbr. 4. gr., af launum, sbr. 5. gr., nær til tekjuskatts samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt og útsvars samkvæmt lögum um tekjustofna sveitarfélaga.

Fjármálaráðherra getur ákveðið með reglugerð að ákveðin laun eða tegund launa, sem 5. gr. nær til, skuli ekki falla undir staðgreiðslu.

Launagreiðandi, sbr. 7. gr., skal sjá um staðgreiðslu fyrir hönd launamanns samkvæmt ákvæðum 15. gr., sbr. 20. gr.

Mismunur staðgreiðslu og álagningar.

9. gr.

Pau hlutföll, sem ákvörðun staðgreiðslu á staðgreiðsluári skulu byggð á, eru skatthlutfall tekjuskatts samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt og innheimtuhlutfall útsvars í staðgreiðslu sem félagsmálaráðherra ákveður með reglugerð samkvæmt heimild í 26. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga. Ákvörðun þessi skal tilkynnt ríkisskattstjóra fyrir 1. desember næst á undan staðgreiðsluári.

Að tekjuári loknu skal fara fram ákvörðun og álagning tekjuskatts samkvæmt ákvæðum laga um tekjuskatt og eignarskatt og útsvars samkvæmt ákvæðum laga um tekjustofna sveitarfélaga.

Mismun, sem fram kann að koma milli staðgreiðslu og álagningar, skal krefja eða endurgreiða, eftir því sem við á, samkvæmt ákvæðum VIII. kafla.

Réttilega ákvörðuð og innborguð staðgreiðsla tekjuskatts og útsvars þeirra aðila sem um ræðir í 2., 3. og 7. tölul. 3. gr., sbr. 2. tölul. 71. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, er fullnaðargreiðsla nefndra gjalda þessara aðila hér á landi án þess að fram þurfi að fara frekari ákvörðun eða álagning þeirra hjá þessum aðilum nema um sé að ræða aðila sem jafnframt er skattskyldur skv. 4. tölul. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

II. KAFLI

Tilhögun staðgreiðslu.

Gjaldskylda launamanna.

10. gr.

Gjaldskyldu launamanna á staðgreiðsluári skal miða við lok þess almanaksárs sem næst fer á undan staðgreiðsluári. Sama gildir um launamann sem nær 16 ára aldri á staðgreiðsluári, svo og þá launamenn sem öðlast heimilisfesti hér á landi á staðgreiðsluárinu og þá sem skattskyldir eru á staðgreiðsluárinu skv. 1. tölul. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Skattkort.

11. gr.

Fyrir upphaf staðgreiðsluárs skal ríkisskattstjóri láta gera skattkort fyrir hvern launamann þar sem fram komi þær upplýsingar sem nauðsynlegar teljast til að ákvarða staðgreiðslu hans á staðgreiðsluárinu. Skattkort þessi skulu gerð samkvæmt þeim upplýsingum sem fyrir hendi eru við frumgerð þjóðskrár hinn 1. desember þess árs sem næst fer á undan staðgreiðsluári. Skattkort manna, sem öðlast heimilisfesti hér á landi á staðgreiðsluárinu, svo og þeirra manna sem skattskyldir eru skv. 1. tölul. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, skulu gerð samkvæmt þeim upplýsingum sem fram koma á tilkynningu þeirra um aðsetursskipti eða á annan fullnægjandi hátt að dómi ríkisskattstjóra.

Þeir menn og aðilar, sem skattskyldir eru hér á landi skv. 2., 3., 6. og 7. tölul. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. ákvæði 2. og 3. tölul. 71. gr. þeirra laga, sbr. og 6. tölul. 4. gr. og 6. tölul. 5. gr., geta farið fram á að fá sérstök skattkort, gerð samkvæmt þeim upplýsingum sem fram koma í kröfugerð þeirra til ríkisskattstjóra. Kröfugerðin skal sett fram fyrir lok þess árs sem næst fer á undan staðgreiðsluári eða eigi síðar en mánuði áður en fyrsta greiðsla eða afhending verðmætis á sér stað á staðgreiðsluári.

Á skattkorti skal, auk upplýsinga sem um getur í 1. og 2. mgr., koma fram skatthlutfall tekjuskatts, sbr. 67. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, skatthlutfall útsvars samkvæmt lögum um tekjustofna sveitarfélaga og upplýsingar um persónuafslátt viðkomandi launamanns, sé um hann að ræða, sbr. 68. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Ráðherra getur í reglugerð sett ákvæði um hlutfallslega skiptingu persónuafsláttarins sem draga skal frá staðgreiðslu á hverju greiðslutímabili.

Strax við móttöku skattkorts ber launamanni að kanna þær upplýsingar sem fram koma á því. Telji launamaður þær ekki réttar ber honum strax að endursenda skattkort sitt til skattstjóra ásamt skriflegum rökstuðningi fyrir kröfu sinni um nýtt skattkort. Reynist krafa launamanns réttmæt ber skattstjóra að láta honum strax í té nýtt skattkort. Ef skattstjóri synjar beiðni launamanns að öllu leyti ber honum að endursenda launamanninum skattkortið ásamt rökstuðningi fyrir synjun.

Afhending skattkorts, aukaskattkort.

12. gr.

Við upphaf staðgreiðsluárs ber launamanni að afhenda launagreiðanda sínum skattkort sitt til vörslu og telst hann þá aðallaunagreiðandi hans. Aðallaunagreiðandi ber ábyrgð á vörslu skattkorts launamannsins meðan hann er í þjónustu hans eða þar til launamaðurinn krefst skila á því. Skipti launamaður um starfa eða velji sér annan aðallaunagreiðanda á staðgreiðsluárinu ber fyrri aðallaunagreiðandi hans að skila honum skattkorti hans en launamanninum ber hins vegar að afhenda það þeim launagreiðanda sem hann hefur hjá hið nýja starf sitt eða þeim sem hann hefur valið sér í stað fyrri launagreiðanda sem aðallaunagreiðanda.

Nú hefur launamaður starfa með höndum hjá eða á vegum fleiri en eins launagreiðanda og ber launamanni þá að velja sér aðallaunagreiðanda sem hann afhendir skattkort sitt. Skattkortið verður þá í vörslu þess aðallaunagreiðanda. Sama skal gilda um launamann sem hefur einn starfa með höndum en launagreiðendur hans eru tveir eða fleiri vegna starfans.

Telji launamaður að ákvæði 2. mgr. þessarar greinar leiði til þess að staðgreiðsla hans verði verulega hærri en orðið hefði ef einungis væri um einn launagreiðanda að ræða, sbr. 1. mgr. þessarar greinar, hefur hann rétt til þess að krefjast útgáfu aukaskattkorts frá skattstjóra. Reynist krafa launamanns réttmæt ber skattstjóra að gefa út til hans aukaskattkort þar sem tilgreina skal ákveðinn persónuafslátt sem aukalaunagreiðandi ber að taka tillit til við útreikning skatts í stað hámarksafsláttar, sbr. 68. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt og 3. mgr. 11. gr. þessara laga. Jafnframt skal lækka persónuafslátt á aðalskattkorti til samræmis við afslátt sem tilgreindur er á aukaskattkorti.

Skattkort maka.

13. gr.

Hafi annað hjóna, sem samvistum eru, engar tekjur á staðgreiðsluári skv. 1. tölul. A-liðs 7. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt hafa hjónin rétt til þess að afhenda skattkort tekjulausa makans aðallaunagreiðanda þess maka sem tekjur hefur. Nýtur þá sá maki, sem tekjurnar hefur, einnig þess persónuafsláttar hins makans sem millifæranlegur er skv. 68. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Sama gildir um karl og konu sem búa í óvígðri sambúð og

veitt hefur verið heimild til að njóta sömu skattalegu réttinda og hjónum sem samvistum eru, sbr. 3. mgr. 63. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Hefji tekjulausi makinn launuð störf á staðgreiðsluári á hann rétt til skattkorts síns og má afhenda það aðallaunagreiðanda sínum og breytist þá staða hins makans hjá aðallaunagreiðanda hans samkvæmt því. Maki, sem haft hefur launatekjur á staðgreiðsluári en lætur af starfi sem launamaður á því ári, hefur hins vegar rétt til þess að afhenda skattkort sitt til aðallaunagreiðanda hins makans og breytist þá staða þess maka samkvæmt því.

Greiðslutímabil.

14. gr.

Greiðslutímabil launa til launamanns, sbr. 4. gr., ákvarðast með hliðsjón af ákvæðum kjarasamninga þar um. Ekkert launatímabil skal þó teljast lengra en einn mánuður.

Greiðslutímabil reiknaðs endurgjalds, sbr. 2. tölul. 5. gr., til launamanns, sbr. ákvæði 2. tölul. 4. gr., telst hver einstakur almanaksmánuður staðgreiðsluársins. Laun hvers almanaksmánaðar ákvarðast sem tólfth hluti ($\frac{1}{12}$ hluti) árlegs reiknaðs endurgjalds sem launamaðurinn skal reikna sér innan þeirra marka sem um ræðir í 6. gr.

Ákvörðun launa og afdráttur.

15. gr.

Þegar ákvörðun launa launamanns fyrir hvert greiðslutímabil, að meðtöldu orlofsfé, er lokið ber launagreiðanda hans að bæta við laun launamannsins skattskyldum hlunnindum eftir mati ríkisskattstjóra, sbr. 116. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Af þannig ákvörðuðum launum greiðslutímabilsins ber launagreiðanda að reikna staðgreiðslu hans vegna greiðslutímabilsins að teknu tilliti til persónuafsláttar, sbr. 3. mgr. 11. gr. Staðgreiðsla skal dregin af launum launamanns og skilað í ríkissjóð samkvæmt ákvæðum 20. gr.

Afhendi launamaður ekki launagreiðanda skattkort sitt skal við ákvörðun staðgreiðslu ekki tekið tillit til persónuafsláttar, sbr. 68. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Hvenær afdráttur fer fram.

16. gr.

Afdráttur opinberra gjalda af launum skal fara fram við útborgun launa, sbr. þó 2. mgr. 14. gr. Afdráttur opinberra gjalda af launum skal þó ætíð fara fram innan þriggja mánaða frá því að launamaður hefur öðlast endanlegan rétt til launanna.

Fjármálaráðherra getur með reglugerð sett sérstakar reglur um hvenær afdráttur fer fram og á hvaða tekjuári greiðslur eru skattlagðar þegar um er að ræða greiðslur sem samkvæmt lögum eða ákvæðum kjarasamninga koma til útborgunar eftir að tekjuöflunartímabili lýkur.

Börn.

17. gr.

Ef launamaður hefur ekki náð 16 ára aldri á staðgreiðsluári ber launagreiðanda að halda eftir af launum, sbr. 5. gr., fjárhæð sem ákveðst tiltekinn hundradshluti launa, sbr. 65. gr. og 2. mgr. 67. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt og 2. mgr. 25. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, án þess að frá dragist persónuafsláttur, sbr. 68. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Heimild til endurgreiðslu.

18. gr.

Heimilt er ríkisskattstjóra að taka til greina skriflega umsókn launamanns um endurgreiðslu, að hluta eða öllu leyti, á staðgreiðslu hans ef veikindi, slys, mannlát eða starfsbreyting vegna þessa eða aldurs hans munu skerða tekjur hans verulega á þeim hluta staðgreiðsluársins sem eftir er, á þann veg að staðgreiðsla hans í heild á staðgreiðsluárinu muni leiða til a.m.k. 20% hærri staðgreiðslu en væntanlega álagðir skattar og gjöld vegna tekjuársins munu nema samkvæmt ákvæðum 9. gr. laga þessara.

Enn fremur er ríkisskattstjóra heimilt að taka til greina umsókn launamanns um endurgreiðslu, að hluta eða öllu leyti, á staðgreiðslu hans á staðgreiðsluárinu ef hann hefur eða mun stunda nám í a.m.k. sex mánuði á staðgreiðsluárinu og staðgreiðsla hans í heild á staðgreiðsluárinu mun leiða til a.m.k. 20% hærri staðgreiðslu en væntanlega álagðir skattar og gjöld vegna tekjuársins munu nema samkvæmt ákvæðum 9. gr. laga þessara.

Á umsókn, sem sett er fram á sérstöku eyðublaði og ríkisskattstjóri lætur gera, skal koma fram rökstuðningur fyrir kröfum samkvæmt þessari grein. Umsókn skulu fylgja fullnægjandi gögn til stuðnings kröfunni.

Ríkisskattstjóri skal úrskurða um umsókn launamanns og er sá úrskurður endanleg ákvörðun í málinu.

Launagreiðendaskrá, tilkynningar.

19. gr.

Hver sá, sem innir af hendi í fyrsta sinni launagreiðslu, sbr. 5. gr., verður þar með launagreiðandi og skal innan átta daga senda ríkisskattstjóra tilkynningu um starfsemi sína þar sem tilgreint er nafn, heimili og kennitala launagreiðandans.

Nú hefur aðili, sem að mati ríkisskattstjóra þar að tilkynna sig sem launagreiðanda skv. 1. mgr., eigi sinnt umræddri tilkynningarskyldu og skal þá ríkisskattstjóri úrskurða hann sem launagreiðanda samkvæmt ákvæðum 7. gr. og tilkynna aðilanum þar um.

Aðilar þeir, sem um ræðir í 1. og 2. mgr., skulu vera á sérstakri skrá, launagreiðendaskrá, sem ríkisskattstjóri heldur. Hver launagreiðandi fær þá sérstakt númer sem hann skal geta um í skilagrein staðgreiðslu, sbr. ákvæði 20. gr.

Launagreiðandi, sem er á launagreiðendaskrá en hættir launagreiðslum á staðgreiðsluári, skal innan átta daga senda ríkisskattstjóra tilkynningu þess efnis.

Tilkynningar skv. 1. mgr. skal senda á þar til gerðu eyðublaði sem ríkisskattstjóri lætur gera. Ríkisskattstjóri ákveður hvaða upplýsingar skuli gefa á þessu eyðublaði.

III. KAFLI

Skil á staðgreiðslu.

Greiðslur, greiðslustaðir, skilagreinar.

20. gr.

Launagreiðandi skal ótilkvaddur greiða mánaðarlega það fé sem hann hefur haldið eftir eða þar að halda eftir á greiðslutímabilum næstliðins mánaðar samkvæmt ákvæðum 15.–17. gr.

Greiðslur skv. 1. mgr. skal inna af hendi í banka, sparisjóði eða pósthöð sem innborgun á sérstakan reikning eða reikninga ríkissjóðs og sveitarfélaga. Með greiðslu skal fylgja skilagrein í tvíriti frá launagreiðanda á þar til gerðu eyðublaði. Heimilt er þó launagreiðanda að senda skilagrein beint til skattstjóra. Frestur til að skila henni rennur þá út næsta virkan dag eftir eindaga hvernar greiðslu.

Gjaldldagi greiðslu skv. 1. mgr. er 1. hvers mánaðar og eindagi 14 dögum síðar. Hafi launagreiðandi eigi greitt á eindaga skal hann sæta álagi skv. 28. gr.

Ríkisskattstjóri ákveður hvað skuli koma fram á skilagreinum og greiðsluskjölum og ákveður gerð þeirra.

Fjármálaráðherra setur nánari reglur um framkvæmd 2. mgr. að höfðu samráði við félagsmálaráðherra.

Yfirferð, áætlun og tilkynningar skattstjóra.

21. gr.

Skattstjóri skal yfirfara skilagreinar launagreiðenda, sbr. 20. gr., og gera á þeim þær leiðréttingar er þörf krefur. Skattstjóra ber að áætla greiðsluskylda fjárhæð þeirra launagreiðenda sem eigi hafa framvísað fullnægjandi skilagreinum innan tilskilinna tímamarka skv. 20. gr. og tilkynna launagreiðanda um áætlunina innan 14 virkra daga frá tilskildum tímamörkum.

Ábyrgð.

22. gr.

Launagreiðandi ber ábyrgð á þeim opinberu gjöldum sem hann hefur haldið eftir eða bar að halda eftir samkvæmt lögum þessum. Launamaður ber ekki ábyrgð á greiðslu opinberra gjalda sem hann sannar að launagreiðandi hafi haldið eftir af launum hans. Launagreiðandi og launamaður bera hins vegar óskipta ábyrgð á vanteknum opinberum gjöldum.

IV. KAFLI

Stjórnun staðgreiðslu.

Yfirstjórn.

23. gr.

Ríkisskattstjóri hefur á hendi yfirstjórn staðgreiðslu.

Ríkisskattstjóri.

24. gr.

Ríkisskattstjóri skal auk þeirra starfa sem honum eru falin með öðrum ákvæðum laga þessara:

1. halda skrá sem sýnir greiðslustöðu launamanna og launagreiðenda á staðgreiðsluári,
2. gefa út reglur og leiðbeiningar fyrir launamenn og launagreiðendur um notkun gagna og eyðublaða vegna staðgreiðslu opinberra gjalda,
3. láta gera eyðublöð, sem nauðsyn er á, fyrir launagreiðendur. Eyðublöð þessi skulu fást hjá skattyfirvöldum og hjá þeim aðilum sem heimild hafa til móttöku greiðslna skv. 20. gr.

Ríkisskattstjóri skal setja skattstjórum framkvæmdar- og starfsreglur ásamt leiðbeiningum og verklagsreglum eftir því sem þörf krefur.

Ríkisskattstjóri getur af sjálfsdáðum kannað öll atriði er varða gjald- eða skilaskyldu og breytt ákvörðun skattstjóra ef ástæða er til, svo og kannað sérhver önnur atriði er varða framkvæmd laga þessara. Getur hann í því skyni krafist allra upplýsinga og gagna sem hann telur þörf á að fá, m.a. frá skattstjórum, innheimtumönnum ríkissjóðs, gjaldheimtum, bönkum, sparisjóðum og pósthöðvum.

V. KAFLI

Upplýsingaskylda, eftirlit o.fl.

Upplýsingaskylda og eftirlitsheimildir.

25. gr.

Öllum aðilum, bæði framtalsskyldum og öðrum, er skylt að láta skattyfirvöldum í té ókeypis og í því formi sem óskað er allar nauðsynlegar upplýsingar og gögn er þau beiðast og unnt er að láta þeim í té. Skiptir ekki máli í því sambandi hvort upplýsingarnar varða þann aðila sem beiðninni er beint til eða þau skipti annarra aðila við hann er hann getur veitt upplýsingar um og varða gjald- og skilaskyldu þeirra aðila eða eftirlit með þeim.

Vegna skatteftirlits samkvæmt lögum þessum getur skattstjóri, skattrannsóknarstjóri, ríkisskattstjóri og menn, sem þeir fela skatteftirlitsstörf, krafist þess að framtalsskyldir aðilar leggi fram til könnunar bókhald sitt og bókhaldsgögn, svo og önnur gögn er varða reksturinn, þar með talin bréf og samningar. Enn fremur hafa þessir aðilar aðgang að framangreindum gögnum og aðgang að starfsstöðvum framtalsskyldra aðila og birgðageymslum og heimild til að taka skýrslur af hverjum þeim sem ætla má að geti gefið upplýsingar er máli skipta. Sömu heimildir hefur skattrannsóknarstjóri vegna rannsóknar skv. 26. gr.

Ríkisskattstjóri og skattrannsóknarstjóri hafa enn fremur heimildir þær, er um getur í 2. mgr. þessarar greinar, gagnvart þeim aðilum sem ekki eru framtalsskyldir, svo og öllum stofnunum, bönkum, sparisjóðum og öðrum peningastofnunum.

Nú verður ágreiningur um skyldu aðila samkvæmt þessari grein og getur ríkisskattstjóri þá leitað um hann úrskurðar sakadóms. Gegni einhver ekki upplýsingaskyldu sinni má vísa máli til opinberrar rannsóknar.

Skattrannsóknarstjóri, skatteftirlit.

26. gr.

Skattrannsóknarstjóri skal fylgjast með eftirlitsstörfum skattstjóra og afla upplýsinga um þau, leiðbeina skattstjórum um eftirlitsaðgerðir og veita þeim upplýsingar um atvinnugreinar, atvinnuvegi eða önnur atriði sem þýðingu hafa við skatteftirlit.

Skattrannsóknarstjóri getur hafið rannsókn á hverju því atriði er varða gjald- og skilaskyldu samkvæmt lögum þessum. Hann skal annast rannsóknir eftir kröfu ríkisskattstjóra og hann skal annast rannsóknir í málum sem skattstjóri vísar til hans nema hann feli skattstjóra rannsóknina. Hann getur einnig falið skattstjórum athugun eða rannsókn á hverju því atriði sem um er getið í þessari grein.

Pegar aðgerðir skattrannsóknarstjóra gefa tilefni til ákvörðunar eða endurákvörðunar á gjald- eða skilaskyldu samkvæmt lögum þessum skal ríkisskattstjóri annast ákvörðunina eða endurákvörðunina nema hann feli hana skattstjóra.

Launabókhald.

27. gr.

Fjármálaráðherra hefur heimild til að setja reglur um sérstakt launabókhald launagreiðenda.

VI. KAFLI

Viðurlög og málsmeðferð.

Álag, dráttarvextir, áætlun.

28. gr.

Séu greiðslur launagreiðanda skv. 20. gr. eigi inntar af hendi á tilskildum tíma skal hann sæta álagi til viðbótar upphæð skilafjárins eða til viðbótar því skilafé sem honum bar að standa skil á. Sama gildir ef skilagrein hefur ekki verið skilað eða henni verið ábótavant og greiðsluskyld fjárhæð því verið áætluð, sbr. 21. gr., nema launagreiðandi hafi greitt fyrir eindaga upphæð er til áætlunar svarar.

Álag á vanskilafé skv. 1. mgr. skal vera sem hér segir:

1. Einn hundraðshluti (1%) af upphæð vanskilafjár fyrir hvern dag eftir eindaga, þó ekki hærra en tíu hundraðshlutar (10%).
2. Álag til viðbótar af upphæð vanskilafjár fyrir hvern byrjaðan mánuð, talið frá og með 1. degi næsta mánaðar eftir eindaga. Álag þetta skal vera hið sama og dráttarvextir sem Seðlabanki Íslands ákveður samkvæmt lögum nr. 36/1986.

Við útreikning á álagi á áætlaða greiðsluskylda fjárhæð telst eindagi sá sami og eindagi greiðslu þess mánaðar sem áætlað er fyrir. Sama gildir um álag á allar vangoldnar greiðslur fyrri tímabila.

Sendi launagreiðandi fullnægjandi skilagrein innan tíu virkra daga frá tilkynningu skattstjóra skv. 21. gr. skal hann greiða upphæð skilafjár samkvæmt skilagreininni ásamt álagi skv. 2. mgr. Skattstjóri má breyta fyrri áætlun eftir lok þessara tímamarka ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi.

Komi í ljós að launagreiðanda, sem greiða átti skilafé, hafi ekki verið áætluð gjaldskyld fjárhæð eða áætlun verið lægri en það skilafé sem honum bar að greiða skal hann greiða hið gjaldskylda skilafé auk álags skv. 2. mgr.

Fella má niður álag skv. 2. mgr. ef launagreiðandi færir gildar ástæður sér til afsökunar og metur skattstjóri það í hverju einstöku tilviki hvað telja skuli gildar ástæður í þessu sambandi. Innan sjö daga frá dagsetningu úrskurðar skattstjóra er heimilt að áfrýja mati hans til ríkisskattstjóra sem kveður upp endanlegan úrskurð.

Heimilt er að áætla gjaldskylda fjárhæð launagreiðanda ef í ljós kemur að skilagrein hans styðst ekki við tilskilið bókhald samkvæmt lögum nr. 51/1968 eða ákvæði reglna um sérstakt launabókhald sem settar hafa verið af fjármálaráðherra samkvæmt heimild í 27. gr. Jafnframt er heimilt að áætla gjaldskylda fjárhæð launagreiðanda ef í ljós kemur að færsla á launum í bókhaldi eða aðrir þættir, sem skilagrein á að byggjast á, styðst ekki við þau gögn sem ákvæði reglna, settra skv. 27. gr., mæla fyrir um eða ef bókhald og þau gögn, sem liggja fyrir um gjaldskylda fjárhæð samkvæmt skilagrein, verða ekki talin nægilega örugg. Enn fremur er heimilt að áætla gjaldskylda fjárhæð launagreiðanda ef ekki er lagt fram bókhald eða þau gögn sem skattyfirvöld kunna að biðja um til sannprófunar á skilagreinum, sbr. 25. gr. Ákvæði 2. mgr. eiga einnig við um áætlanir samkvæmt þessari málsgrein.

Innheimta vanskilafjár o.fl.

29. gr.

Vanskilafé, álag og sektir samkvæmt þessum kafla skulu innheimtumenn ríkissjóðs innheimta eða gjaldheimtur, sbr. lög nr. 68/1962, um heimild til sameiginlegrar innheimtu opinberra gjalda, í því umdæmi þar sem skuldari þeirra er heimilisfastur.

Vanskilafé, álag og sektir njóta lögtaksréttar í eignum skuldara. Skilafé og álag skv. 28. gr. skal vera utan skuldaraðar í þrotabúum og skuldafrágöngubúum.

Innheimtuaðili getur látið lögreglu stöðva atvinnurekstur launagreiðanda sem ekki gerir fullnægjandi skil á skilafé eða álagi skv. 28. gr. innan 15 daga talið frá eindaga eða frá því er honum barst tilkynning frá skattyfirvaldi um vanskil og álag, með því m. a. að setja starfsstöðvar, skrifstofur, útibú, tæki og vörur undir innsigli þar til full skil eru gerð.

Innheimtuaðili skal senda fé, er hann hefur móttengið samkvæmt ákvæðum þessa kafla, til innleggs á sérstakan reikning eða reikninga ríkissjóðs og sveitarfélaga hjá innlánsstofnunum vegna staðgreiðslu opinberra gjalda, sbr. 20. gr., innan tveggja virkra daga frá móttökudegi. Skilagrein um innheimtu skal senda innan sömu tímamarka til skattstjóra.

Refsingar.

30. gr.

Skýri skilaskyldur aðili, sbr. III. kafla, af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi rangt eða villandi frá einhverju því er máli skiptir um staðgreiðsluskil hans, haldi eigi eftir eða afhendi eigi á lögmæltum tíma skilagreinar eða þær greiðslur vegna launamanns sem hann hefur haldið eftir eða bar að halda eftir skv. 15.–17. gr., sbr. 20. gr., skal hann auk vanskilafjár greiða sekt allt að tífaldrí þeirri fjárhæð sem undan var dregin eða vanrækt var greiðsla á. Álag skv. 1. tölul. 2. mgr. 28. gr. dregst frá sektarfjárhæð.

Ef aðili vanrækir tilkynningarskyldu sína skv. 19. gr., misnotar skattkort það, sem um ræðir í 11. gr., sbr. 12. og 13. gr., vanrækir þá skyldu sína að halda tilskilið bókhald samkvæmt lögum þessum eða ákvæðum reglna sem settar eru skv. 27. gr., vanrækir að veita upplýsingar eða láta í té aðstoð, skilagreinar, skýrslur eða gögn, svo sem ákveðið er í lögum þessum, eða skýrir rangt eða villandi frá einhverju er varðar gjald- og skilaskyldu hans þótt upplýsingarnar hafi ekki áhrif á skilaskyldu hans eða greiðsluskil, skal hann sæta sektum enda liggi eigi við brotinu þyngri refsing eftir þessum eða öðrum lögum.

Launamaður, sem lætur greiða sér laun vitandi um það að launagreiðandi hans hefur eigi haldið eftir af launum hans þeirri fjárhæð opinberra gjalda sem skylt er samkvæmt lögum þessum eða skýrir rangt eða villandi frá einhverju er varðar greiðslu eða greiðsluskil vegna hans þótt upplýsingarnar hafi ekki áhrif á nefnd skil, skal sæta sektum enda liggi eigi við brotinum þyngri refsing eftir þessum eða öðrum lögum.

Verði brot á 1. mgr. uppvíst við skipti dánarbús skal greiða úr búinu sekt er nemi allt að fjórfaldri þeirri skilagreiddslu sem undan var dregin eða vanrækt voru skil á. Sé svo ástatt sem í 2. mgr. segir má gera búinu að greiða sekt.

Hver sá, sem af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi lætur skattyfirvöldum í té rangar eða villandi upplýsingar eða gögn um atriði varðandi gjald- eða skilaskyldu annarra aðila eða gegnir ekki skyldu sinni skv. 25. gr., skal greiða sekt. Sama gildir um þann sem aðstoðar við ranga eða villandi skýrslugjöf til skattyfirvalda.

Sektir eftir lögum þessum má jafnt gera lögaðila sem einstaklingi. Hafi fyrirvarsaður lögaðila framið brot á lögum þessum má einnig gera lögaðila þessum að greiða sekt og svipta hann starfsréttindum enda hafi brotið verið drýgt til hagsbóta fyrir lögaðilann eða hann notið hagnaðar af brotinu.

Sé brot ítrekað eða sakir miklar að öðru leyti má auk sektar beita varðhaldi eða fangelsi allt að sex árum.

Tilraun og hlutdeild í brotum á lögum þessum er refsiverð, eftir því sem segir í III. kafla almennra hegningarlaga, og varða slík brot sektum nema öðruvísi sé ákveðið í grein þessari.

Málsmeðferð og opinber rannsókn.

Fyrningarreglur.

31. gr.

Ríkisskattstjóri úrskurðar sektir skv. 30. gr. nema málinu sé vísað til opinberrar rannsóknar og dómsmeðferðar skv. 2. mgr. Við meðferð mála hjá ríkisskattstjóra skal veita sakborningi færi á að taka til varna. Úrskurðir ríkisskattstjóra um sektir eru fullnaðarúrskurðir. Vararefsing fylgir ekki sektarúrskurðum hans.

Rannsóknarlögregla ríkisins fer með frumrannsókn opinberra mála út af brotum á lögum þessum. Ríkisskattstjóri getur vísað máli til opinberrar rannsóknar af sjálfsdáðum, svo og eftir ósk sökunautar ef hann vill eigi hlíta því að mál hans verði afgreitt af ríkisskattstjóra.

Mál vegna brota á lögum þessum sæta meðferð opinberra mála og skulu rekin fyrir sakadómi. Greiðslukröfu má hafa uppi, rannsaka og dæma í slíkum málum, sbr. XVII. kafla laga um meðferð opinberra mála, eftir því sem við á.

Sektir fyrir brot gegn lögum þessum renna í ríkissjóð. Um innheimtu sekta, er ríkisskattstjóri úrskurðar, gilda sömu reglur og um innheimtu vanskilafjár og álags eftir lögum þessum. Einnig má beita ákvæðum 3. mgr. 29. gr. við innheimtu þeirra.

Sök skv. 30. gr. fyrnist á sex árum miðað við upphaf rannsóknar á vegum skattrannsóknarstjóra eða rannsóknarlögreglustjóra ríkisins eða hjá löglærðum fulltrúum þeirra gegn skattaðila sem sökunaut enda verði ekki óeðlilegar tafir á rannsókn máls eða ákvörðun refsingar.

VII. KAFLI

Skipting á innheimtufé staðgreiðslu.

32. gr.

Fjármálaráðherra setur í samráði við félagsmálaráðherra reglur um uppgjör, skil og skiptingu bráðabirgðagreiðslu opinberra gjalda samkvæmt lögum þessum.

Sveitarfélög skulu greiða ríkissjóði 1% af innheimtu útsvari samkvæmt lögum þessum vegna kostnaðar ríkissjóðs við framkvæmd þeirra.

VIII. KAFLI

Álagning skatta og gjalda, uppgjör staðgreiðslu og innheimtu.

Álagning.

33. gr.

Álagningu tekjuskatts og útsvars, sbr. 9. gr., annast skattstjórar, sbr. 86. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt og 24. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga.

Álagningarskrá.

34. gr.

Pegar skattstjórar hafa lokið ákvörðun og álagningu tekjuskatts og útsvars, sbr. 9. gr., skulu þeir senda ríkisskattstjóra skrá um þessa álögðu skatta og gjöld sem nefnd skal álagningarskrá.

Að móttækinni álagningarskrá skv. 1. mgr. skal ríkisskattstjóri ákveða greiðslustöðu hvers gjaldanda með samanburði á álagningarskrá og skrá um staðgreiðslu á staðgreiðslu-árinu, að teknu tilliti til breytinga í samræmi við lánsklaravísitölu samkvæmt ákvæðum 121. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Innheimtuskrár, þinggjöld og sveitarsjóðsgjöld.

35. gr.

Yfir þá gjaldendur, sem að lokinni álagningu skattstjóra reynast skulda opinber gjöld, skal ríkisskattstjóri gera innheimtuskrá er sýni skatta þeirra og gjöld eftir að tekið hefur verið tillit til skuldajöfnunar á milli hjóna samkvæmt ákvæðum 114. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. enn fremur 32. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga. Innheimtuskrá skal senda viðkomandi innheimtumanni, sbr. 2. og 3. mgr.

Innheimtuskrá fyrir innheimtumenn ríkissjóðs skal auk tekjuskatts taka til annarra skatta og gjalda sem skattstjórum ber að leggja á og innheimtumönnum ríkissjóðs að innheimta. Skattar þessir og gjöld skulu einu nafni nefnast þinggjöld.

Innheimtuskrá fyrir innheimtumenn sveitarsjóða skal auk útsvars taka til annarra skatta og gjalda sem skattstjórum ber að leggja á og innheimtumönnum sveitarsjóða að innheimta. Skattar þessir og gjöld skulu einu nafni nefnast sveitarsjóðsgjöld.

Par sem um er að ræða sameiginlega gjaldheimtu skal innheimtuskráin ná bæði til þinggjalda og sveitarsjóðsgjalda.

Endurgreiðsluskrá, skuldajöfnun, dráttarvextir.

36. gr.

Yfir þá gjaldendur, sem reynast eiga inni eftirstöðvar af staðgreiðslu að lokinni skuldajöfnun milli hjóna samkvæmt ákvæðum 114. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. enn fremur 32. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, skal ríkisskattstjóri gera endurgreiðsluskrá.

Endurgreiðsluskrá skv. 1. mgr. skal ríkisskattstjóri senda annars vegar innheimtumönnum ríkissjóðs vegna ofgoldinna þinggjalda og hins vegar innheimtumönnum sveitarsjóða vegna ofgoldinna sveitarsjóðsgjalda er sjá um endurgreiðslu.

Innheimtumenn opinberra gjalda skulu skuldajafna öðrum ógoldnum en gjaldföllnum opinberum gjöldum, sem þeir annast jafnframt innheimtu á, á móti endurgreiðslu skv. 2. mgr.

Innheimta þinggjalda og sveitarsjóðsgjalda.

37. gr.

Um innheimtu þinggjalda, sbr. 2. mgr. 35. gr., og ábyrgð skulu gilda, eftir því sem við geta átt, ákvæði XIII. kafla laga um tekjuskatt og eignarskatt nema öðruvísi sé ákveðið í þessum lögum.

Um innheimtu sveitarsjóðsgjalda, sbr. 3. mgr. 35. gr., skulu gilda, eftir því sem við geta átt, ákvæði VI. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga nema öðruvísi sé ákveðið í þessum lögum.

IX. KAFLI

Ýmis ákvæði.

38. gr.

Þeir menn, sem njóta annarra tekna en launatekna og vilja komast hjá greiðslu verðbóta á tekjuskatt og útsvar af þessum tekjum, sbr. 121. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, skulu greiða fjárhæð sem ætla má að nægi til lúkningar væntanlegri álagningu tekjuskatts og útsvars á þessar tekjur. Greiðsla þessi skal innt af hendi eigi síðar en 31. janúar næst á eftir staðgreiðsluári. Greiðslan skal bætast við staðgreiðslu þá, sem maðurinn innti af hendi eða innt hefur verið af hendi fyrir hann, á staðgreiðsluári og færast á staðgreiðsluskrá áður en greiðslustaða hans er ákvörðuð skv. 34. gr.

Nánari fyrirmæli um greiðslur, greiðslustaði, skilagreinar og aðra framkvæmd samkvæmt þessari grein skulu settar í reglugerð af fjármálaráðherra.

39. gr.

Allar tilkynningar, skilagreinar og skýrslur, sem gera skal samkvæmt lögum þessum, skal hlutaðeigandi aðili láta í té ókeypis og í því formi sem ríkisskattstjóri ákveður. Launagreiðendur skulu annast allar skyldur sínar samkvæmt lögum þessum án endurgjalds.

40. gr.

Ákvæði annarra laga er fela í sér að óheimilt sé að innheimta opinber gjöld af bóta- og lífeyrisgreiðslum skulu ekki gilda gagnvart staðgreiðslu samkvæmt þessum lögum.

41. gr.

Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

42. gr.

Lög þessi koma eigi til framkvæmda fyrr en Alþingi hefur sett sérstök lög um gildistöku þeirra.

A t h u g a s e m d i r v i ð l a g a f r u m v a r p þ e t t a .

Inngangur.

Með frumvarpi þessu er lögð til sú grundvallarbreyting á skattkerfinu hér á landi að innheimta tekjuskatts og útsvars manna verði í formi staðgreiðslu. Staðgreiðsla opinberra gjalda hefur verið til umræðu hérlendis um margra ára skeið og frumvörp þar að lútandi voru lögð fram á Alþingi á árunum 1977 og 1981. Málið er hins vegar nú í mjög breyttu formi frá því sem áður var. Orsakast það bæði af öðru fyrirkomulagi staðgreiðslunnar og einföldun skattkerfisins.

Samhliða þessu frumvarpi um sjálfa skattinnheimtuna eru lögð fram fjögur önnur tengd frumvörp þar sem gert er ráð fyrir ýmiss konar einföldun í skattkerfinu og nauðsynlegum breytingum á öðrum lögum til samræmis við ákvæði þessa frumvarps.

Í fyrsta lagi er um að ræða sérstakt frumvarp um gildistöku laga um staðgreiðslu opinberra gjalda og ýmis tímabundin úrlausnarefni sem fylgja breytingu úr núverandi kerfi, þar sem skattar eru greiddir eftir á, yfir í staðgreiðslukerfi. Um alla tilhögun í því sambandi vísast til þess frumvarps og athugasemda með því.

Í öðru lagi fylgir frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum. Í því frumvarpi er m.a. að finna ákvæði um ýmsar breytingar á skattstofni og álagningu auk ákvæða um skatthlutfall og skattafslátt o.fl. Í greinargerð með því er að finna útreikninga á skattbyrði og ýmis dæmi um hvernig nýja kerfið kæmi út í reynd.

Þriðja frumvarpið snertir breytingar á lögum um tekjustofna sveitarfélaga til samræmis við þetta frumvarp. Loks þarf að gera breytingar á lögum um kirkjugarðsgjald og sóknar-gjöld vegna samruna þessara gjalda við tekjuskattinn.

Alþjóðleg þróun og aðdragandi hérlendis.

Undanfarin ár hafa umræður um skattamál verið fyrirferðarmiklar víða á Vesturlöndum og róttækar skattkerfisbreytingar verið lögfestar. Breytingarnar í Bandaríkjunum, sem gerðar voru á síðasta ári, eru alkunnar en margar aðrar þjóðir hafa einnig gert miklar breytingar á skattheimtu. Víða hefur náðst breið pólitísk samstaða um breytingar á skattkerfi.

Meginmarkmið með þessum skattkerfisbreytingum hefur verið að gera skattlagningu einfaldari, skilvirkari og auðskiljanlegri öllum almenningi. Víða hefur skattstigi verið

einfaldaður til muna með því að fækka þrepum og fella þau hæstu niður til að lækka jaðarskatta. Áherslan hefur færst frá því að beita tekjuskatti til þess að færa fjármuni frá þeim tekjuháu til hinna, sem lægri tekjur hafa, í að reyna að tryggja að þeir sem hafa svipaðar tekjur greiði sambærilega skatta að öðru gefnu. Staðgreiðslu hefur víðast hvar þegar verið komið á og hefur hún því ekki verið liður í þessum skattkerfisbreytingum í öðrum löndum.

Þótt skattkerfið hérlendis, sem byggir á lögum nr. 40/1978, um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum, sé tiltölulega einfalt miðað við skattkerfi í ýmsum öðrum löndum hefur gagnrýni á það farið vaxandi hin síðari ár. Í skýrslu nefndar, sem kannaði umfang skattsvika og lögð var fyrir Alþingi 18. apríl 1986, sbr. ályktun Alþingis 3. maí 1984, er m.a. bent á nauðsyn þess að einfalda skattalögin og fækka skatttegundum.

Í skýrslu nefndarinnar segir m.a.: „Aftur hefur sigið á ógæfuhliðina fyrir lögum um tekjuskatt og eignarskatt síðan 1978, sbr. stofnlögin nr. 40/1978, lög nr. 75/1981 og síðari breytingar. Undanþágum, frádráttarliðum og valkostum hefur sífellt fjölgað. Einfalda má löggin með því m.a. að koma til móts við mismunandi sérþarfir í tryggingalöggjöf, húsnæðislöggjöf og kjarasamningum í stað þess að gera það í skattalögum.“

Síðar segir í álitni nefndarinnar: „Niðurfelling undanþága og fækkun frádráttarliða auðvelda öll skattskil, getur stýtt fresti, dregur úr vinnuálagi á skattstofunum og gerir þeim kleift að sinna betur endurskoðun skattframtala og rannsóknum. Með því eykst aðhald og upplýstum brotum fjölgar.“

Í nóvembermánuði s.l. skipaði Þorsteinn Pálsson fjármálaráðherra starfshóp til að gera tillögur um breytingar á skattalögum. Starfshópnum var m.a. falið að kanna:

1. Einföldun skattkerfis, m.a. með afnámi sérstakra frádráttarliða manna og lækkun skattþrepa.

2. Skattlagningu á fjármagnstekjur og aðrar eignatekjur og samhengi slíkrar skattlagningar og eignarskatts. Einnig skattlagningu á tekjur í formi hlunninda.

3. Skattlagningu á fyrirtæki, m.a. með tilliti til afskriftareglna og þess hvort lækka megi álagningarprósentu en fella niður í staðinn fjárfestingar- og varasjóðstillag.

4. Staðgreiðslu skatta og hvernig hún tengist öðrum breytingum á lögnum.

Í hópnum hafa átt sæti Sigurður B. Stefánsson hagfræðingur, sem jafnframt er formaður, Indriði H. Þorláksson skrifstofustjóri, Skúli Eggert Þórðarson yfirlögfræðingur og Sveinn Jónsson, löggiltur endurskoðandi. Með hópnum hafa starfað náið frá því í desember þeir Garðar Valdimarsson ríkisskattstjóri, Jón Guðmundsson, deildarstjóri hjá embætti hans, og Lárus Ögmundsson, deildarstjóri í fjármálaráðuneytinu. Bolli Héðinsson, efnahagsráðunautur ríkisstjórnarinnar, kom einnig til starfa með hópnum í janúar.

Ákveðið var á fyrstu dögum í starfi hópsins að tillögur um einföldun skattkerfisins og nauðsynlegar breytingar vegna staðgreiðslu á tekjuskatti einstaklinga skyldu vera forgangsverkefni til að unnt yrði að skila álitni og frumvarpsdrögum fyrir lok janúarmánaðar 1987. Vinnu við viðtækari breytingar á lögum um tekju- og eignarskatt, t.d. vegna skattlagningar fjármagnstekna og annarra eignatekna og vegna skattlagningar fyrirtækja, var þannig vikið aftur fyrir tillögur um breytingar á tekjuskatti einstaklinga. Ráðgert er að starfshópurinn snúi sér að þessum verkefnum í beinu framhaldi af afgreiðslu þeirra frumvarpa sem nú liggja fyrir.

Við gerð kjarasamninga Alþýðusambands Íslands, Vinnuveitendasambands Íslands og Vinnumálasambands samvinnufélaganna í desember s.l. voru skattamál einnig til umræðu og sendu samningsaðilar ríkisstjórninni hinn 5. desember sérstakt minnisblað um breytingar á tekjuskattkerfinu. Því svaraði fjármálaráðherra fyrir hönd ríkisstjórnarinnar með bréfi 6. desember. Þar segir m.a.:

„Ríkisstjórnin telur tillögur þessar um einföldun tekjuskattkerfisins og staðgreiðslu tekjuskatts mikilvægt innlegg í þá umfjöllun sem nú fer fram um breytingar á skattkerfinu.

Hugmyndir þessar hafa verið athugaðar eftir því sem unnt hefur verið á skömmum tíma, m.a. af nefnd sem nú starfar á vegum fjármálaráðuneytisins að því verkefni að endurskoða tekjuskattslögin. Hér er um afar róttækar breytingar á tekjuskattlagningu að ræða sem kalla á viðamikla lagasetningu. Undirbúningur slíkrar lagasetningar krefst margvíslegra athugana á áhrifum þessara breytinga áður en unnt er að taka endanlegar ákvarðanir um einstaka þætti.

Hluti breytinganna samkvæmt hugmyndum samningsaðila er þess eðlis að hann snertir mjög sveitarfélög og aðra aðila með sjálfstæð verkefni samkvæmt lögum og verður ekki um hann fjallað án aðildar þeirra.

Fjármálaráðuneytið mun fela nefnd þeirri, sem að framan greinir, að taka tillögur þessar til umfjöllunar og úrvinnslu og mun hún hafa í því efni samvinnu við aðila vinnu- markaðarins.

Í þeirri vinnu og því samstarfi verður lögð áhersla á að gera skattkerfið einfalt, draga úr möguleikum á undanskoti tekna og breikka skattgrunninn með því að draga inn í hann allar tekjur og tekjuígildi og fella niður frádráttarliði.

Það svigrúm, sem þarna myndast, verður fyrst og fremst notað til að hækka skattleysismörk og einnig til að lækka skatthlutfall enda mun slíkt hvetja til bættra skattskila.

Áhersla mun lögð á að frumvarp um þetta efni verði lagt fram á því þingi er nú situr, þannig að unnt verði að taka upp staðgreiðslu beinna skatta í ársbyrjun 1988.

Það frumvarp, sem hér liggur fyrir ásamt hliðarfrumvörpum, er afrakstur af starfi þess starfshóps sem skipaður var í nóvember og þeirra embættismanna sem með honum hafa starfað. Hópurinn hefur átt ágætt samstarf við ASÍ og VSÍ um málið sem og fulltrúa frá Sambandi sveitarfélaga og félagsmálaráðuneytinu um þann þátt þess sem að sveitarfélögum um snýr.

Helstu þættir skattkerfisbreytinganna.

Í frumvarpi þessu og hliðarfrumvörpum með því er gert ráð fyrir að lagður verði á einn tekjuskattur til ríkisins sem komi í stað núverandi tekjuskatts, sjúkratryggingagjalds, gjalds til framkvæmdasjóðs aldraðra, sóknargjalds og kirkjugarðsgjalds. Þessi tekjuskattur innheimtist ásamt útsvari til sveitarfélags, þannig að í reynd er um að ræða eitt innheimtuhlutfall fyrir alla launþega. Frávik í útsvarsálagningu milli einstakra sveitarfélaga kæmi fram við uppgjör eftir á. Þeim aðilum, sem nú njóta tekna af þeim sérsköttum er hverfa, er tryggð hlutdeild í hinum sameinaða skatti.

Gert er ráð fyrir að innheimtuhlutfallið verði aldrei hærra en 35,5%. Til samanburðar má geta þess að staðgreiðsluígildi hæsta þreps tekjuskatts, útsvars og hinna smærri skatta, sem nú hverfa, hefur verið um 40% samtals undanfarin ár. Af hinu sameiginlega innheimtuhlutfalli renna 28,5% til ríkisins en skatturinn verður þó í raun lægra hlutfall af tekjum vegna skattafsláttar og einstaklingsbundinna greiðslna eins og barnabóta og húsnæðisbóta. Í frumvarpi til laga um tekjustofna sveitarfélaga er ákvæði um 7% hámarksútsvar í stað 11% nú.

Útreikningar sýna að tekjur ríkisins af hinum sameiginlega skatti verða ívið lægri en verið hefði að óbreyttu kerfi. Tekjur flestra sveitarfélaga yrðu óbreyttar við um 6,25% útsvar. Því má vænta þess að innheimtuhlutfallið 1988, á fyrsta ári staðgreiðslukerfisins, verði 34,75% og þar af renni 28,5% til ríkis en 6,25% til sveitarfélags.

Skattstofn er vergar greiðslur vinnuveitanda til launþega, þ.e. allar launagreiðslur auk ýmissa sérstakra liða, svo sem bifreiðastyrkja, dagpeninga og annarra starfstengdra greiðslna, fríðinda og hlunninda. Þó er gert ráð fyrir að unnt verði, með sérstökum reglum er fjármálaráðherra setur, að undanþiggja staðgreiðslu tiltekna greiðslur þegar öruggt telst að þær séu eingöngu inntar af hendi til þess að greiða kostnað í þágu launagreiðanda.

Gert er ráð fyrir sérstökum persónuafslætti frá skatti að fjárhæð 11 500 kr. á mánuði miðað við verðlag í febrúar 1987. Persónuafslátturinn verður millifæranlegur til maka að þremur fjórðu hlutum og hækkar tvisvar á ári til samræmis við breytingar verðlags.

Í athugasemdum með frumvarpi til laga um breytingar á lögum um tekjuskatt og eignarskatt segir nánar frá þessum atriðum svo og breytingum á greiðslum barnabóta, sjómannafrádrætti og vaxtafrádrætti húsbýggjenda. Gert er ráð fyrir að í stað þessara frádráttarliða komi sérstakir afslættir frá skatti, annars vegar sjómannaafsláttur og hins vegar húsnæðisbætur sem verði borgaðar út séu þær hærri en álagður skattur viðkomandi.

Staðgreiðsla tekjuskatts samkvæmt frumvarpi þessu nær til almennra launþega og einstaklinga með atvinnurekstur. Hinum síðarnefndu ber að reikna sér endurgjald í samræmi við viðmiðunarreglur ríkisskattstjóra og miðast mánaðarlegar skattgreiðslur þeirra við þær tekjur. Ríkisskattstjóri ákveður lágmark reiknaðs endurgjalds fyrir upphaf staðgreiðsluárs.

Framkvæmd staðgreiðslukerfisins.

Það staðgreiðslukerfi, sem frumvarp þetta gerir ráð fyrir, byggir á tiltölulega einföldum grunni þar sem sömu afdráttarreglur gilda um alla launamenn. Einstaklingsbundin frávik koma til afgreiðslu við uppgjör eftir á þegar framtali staðgreiðsluársins á undan hefur verið skilað. Þá koma skattar á eignir einnig til álagningar.

Sérstakir afsláttarliðir, eins og sjómannaafsláttur og húsnæðisbætur, koma til útreiknings utan við staðgreiðslukerfið. Sama er að segja um barnabætur og verða þær greiddar hlutaðeigandi beint.

Í aðalatriðum gengur kerfið þannig fyrir sig að launþegi afhendir aðallaunagreiðanda sínum skattkort sitt í upphafi árs eða þegar hann hefur störf. Á skattkortinu koma fram persónubundnar upplýsingar um viðkomandi, upplýsingar um skatthlutföll og staðfesting ríkisskattstjóra á því að hlutaðeigandi eigi rétt á persónuafslætti. Stundi maki launþegans ekki launað starf er heimilt að leggja skattkort hans inn hjá launagreiðanda hins makans og kemur persónuafsláttur tekjulausa makans til frádráttar skatti hins að þremur fjórðu hlutum.

Aðeins aðallaunagreiðanda, þ.e. þeim launagreiðanda sem afhent hefur verið skattkort launþegans, er heimilt að draga persónuafslátt launþegans frá skatti hans.

Þegar laun eru greidd reiknar launagreiðandinn skatt af launum viðkomandi og dregur frá persónuafsláttinn og þrjá fjórðu af afslætti maka ef því er að skipta. Skatturinn skiptist milli sveitarfélagsins og ríkisins í þeim hlutföllum sem lögin gera ráð fyrir og leggjast greiðslurnar inn á tilgreindan reikning eða reikninga í bankastofnun eða pósthönd á samt skilagrein. Nánari reglur verða settar um skiptingu á innheimtufé staðgreiðslu milli ríkissjóðs og sveitarfélaga.

Þegar staðgreiðsluárinu er lokið fer fram endanleg álagning tekjuskatts og útsvars. Kemur þá í ljós hvort munur er á álögðum skatti og þeim skatti sem inntur hefur verið af hendi með staðgreiðslunni. Eigi gjaldandi inni eftirstöðvar af staðgreiðslu ganga þær fyrst til skuldajöfnunar öðrum ógoldnum en gjaldföllum opinberum gjöldum en eru ella endurgreiddar með verðbótum. Skuldi gjaldandi hins vegar tekjuskatt og útsvar koma þau til innheimtu með verðbótum ásamt öðrum opinberum gjöldum, eins og t.d. eignarskatti sem lögð kunna að vera á viðkomandi.

Nánari skýringu á þessari framkvæmd er að finna í athugasemdum við einstakar greinar þessa frumvarps og í fylgfrumvörpum.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Í þessu upphafsákvæði frumvarpsins er kveðið á um þá grundvallarreglu að staðgreiðsla opinberra gjalda samkvæmt frumvarpinu sé **bráðabirgðagreiðsla** tekjuskatts og útsvars af launum á tekjuári, þ.e. á því ári sem **launatekna** er aflað. Álagning og endanlegt uppgjör fer hins vegar fram að tekjuárinu loknu, sbr. ákvæði VIII. kafla frumvarpsins.

Um 2. gr.

Greinin kveður í fyrsta lagi á um til hvaða opinberra gjalda staðgreiðsla samkvæmt frumvarpinu tekur til, þ.e. tekjuskatts og útsvars.

Í öðru lagi kveður greinin á um hverjir séu gjaldskyldir. Samkvæmt greininni er gert ráð fyrir að staðgreiðsla taki til tekjuskatts manna með ótakmarkaða skattskyldu hér á landi, sbr. 1. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Að auki felur greinin í sér að staðgreiðsluskyldan taki til þeirra sem dvelja hérlendis án þess að vera hér heimilisfastir og njóta launa fyrir störf sín hér á landi, þ.e. menn sem bera takmarkaða skattskyldu hér á landi og um ræðir í 1. tölul. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Lokamálsliður A-liðs 1. mgr. þessarar greinar felur í sér að þeir sem ekki dvelja hérlendis en njóta launa, greiðslna fyrir þjónustu eða starfsemi, leigutekna, arðs og þess háttar tekna eða greiðslna, sem íslenskir aðilar greiða þeim, verði gjaldskyldir af þessum tekjum.

Í þriðja lagi felur greinin í sér afmörkun á þeim tekjum sem staðgreiðslan tekur til, þ.e. tekjum skv. A-lið 1. mgr. 7. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, með tveimur undantekningum. Annars vegar tekur staðgreiðslan samkvæmt frumvarpinu ekki til launa sem greidd eru embættismönnum, fulltrúum og öðrum starfsmönnum sem starfa hjá alþjóðastofnunum eða ríkjasamtökum enda sé kveðið á um skattfrelsi þessara tekna í samningum sem Ísland er aðili að, sbr. 2. tölul. A-liðs 1. mgr. 30. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Hins vegar er um að ræða skattfrjálsa happdrættisvinninga, sbr. 3. tölul. A-liðs 1. mgr. 30. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Af framansögðu má ráða að staðgreiðsla tekur t.d. hvorki til tekjuskatts af rekstrarhagnaði né eignatekjum eða eignarskatts eða annarra gjalda sem skattstjórar leggja á.

Sérstök athygli skal vakin á því að gert er ráð fyrir að hætta álagningu og innheimtu sóknargjalds, kirkjugarðsgjalds, sjúkratryggingagjalds og gjalds í Framkvæmdasjóð aldradra í kjölfar gildistöku þessa frumvarps. Í staðinn er ráðgert að rétthöfum nefndra gjalda verði tryggð ákveðin hlutdeild í tekjuskatti ríkissjóðs. Um þessi atriði vísast nánar til almennra athugasemda hér að framan og frumvarpa til breytinga á umræddum lögum.

Um 3. gr.

Í þessari grein er að finna samantekt á því til hvers ákvæði frumvarpsins taka en þeir eru, auk þeirra sem um er getið í 2. gr., allir sem greiða laun eða hafa milligöngu um greiðslu launa hvort sem þeir eru innlendir eða erlendir, sbr. nánar í 7. gr. frumvarpsins.

Um 4. gr.

Í greininni felst skilgreining á hugtakinu „launamaður“ samkvæmt frumvarpinu. Eðli málsins samkvæmt er skilgreining þessi mun víðtækari en almennt tíðkast um þetta hugtak. Þessi hugtakanotkun er valin af augljósum hagkvæmnisástæðum. Í samræmi við það sem um getur í þessari grein telst sá maður vera launamaður sem nýtur tekna sem um ræðir í 5. gr. frumvarpsins. Því ber að skoða þessa grein með tilliti til þess sem um ræðir í 5. gr.

Um 5. gr.

Í þessari grein er skilgreint hvað teljast laun samkvæmt frumvarpinu. Eins og ráða má af samanburði þessarar greinar við A-lið 1. mgr. 7. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt teljast þær tekjur, sem þar um ræðir, laun samkvæmt þessu frumvarpi með þeirri undantekningu að meðlög með barni, maka eða fyrrverandi maka teljast ekki laun samkvæmt frumvarpi þessu og falla því ekki undir staðgreiðslu. Hins vegar er sérstaklega kveðið á um að greiðslur, sem um getur í 2., 3., 6. og 7. tölul. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, skuli teljast laun í skilningi laga þessara, sbr. síðari málslíð A-liðs 2. gr. og 6. tölul. 4. gr. Að öðru leyti vísast til laga um tekjuskatt og eignarskatt varðandi eðli þeirra greiðslna eða tekna sem samkvæmt þessari grein teljast laun.

Um 6. gr.

Svo sem fram kemur í 4. og 6. gr. frv. nær staðgreiðslan til reiknaðs endurgjalds sem manni ber að reikna sér í atvinnurekstri og sjálfstæðri starfsemi. Skv. 2. mgr. 14. gr. er greiðslutímabil reiknaðs endurgjalds mánuður. Samkvæmt grein þessari ákveður ríkisskattstjóri lágmark reiknaðs endurgjalds í hinum ýmsu greinum atvinnurekstrar fyrir upphaf staðgreiðsluárs. Maður, sem stundar atvinnurekstur, er síðan skyldur til þess að reikna sér laun af honum mánaðarlega og skila staðgreiðslu í samræmi við það án tillits til þess hvort tap sé eða hafi verið á rekstrinum. Skili hann staðgreiðslu af lægri fjárhæð en viðmiðunarreglur ríkisskattstjóra segja til um getur hann átt von á því að skattstjóri ákvarði honum endurgjald fyrir starfann. Við þá ákvörðun hefur skattstjóri mun frjálsari hendur en skv. 59. gr. tekjuskattslaga og er t.d. óbundinn af því hvort ákvörðun hans kunni að mynda tap sem fer fram úr almennum fyrningum og gjaldfærslu samkvæmt tekjuskattslögum.

Reglum þessum er fyrst og fremst ætlað að tryggja einfalda og snurðulausa framkvæmd staðgreiðslu þeirra aðila sem hér um ræðir. Um meðferð þessara atriða við álagningu vísast til 59. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt og breytingartillögu við þá grein í frumvarpi sem flutt er samhliða þessu frumvarpi.

Um 7. gr.

Varðandi skýringar á þessari grein vísast til þess sem segir í 5. gr. en hún felur í sér að hver sá, þar á meðal milligöngumaður, sem greiðir laun í skilningi 5. gr. teljist launagreiðandi.

Um 8. gr.

Í 2. mgr. greinarinnar er kveðið á um það að fjármálaráðherra geti með reglugerð ákveðið að ákveðin laun eða ákveðin tegund launa falli ekki undir staðgreiðslu. Hér eru aðallega hafðar í huga greiðslur dagpeninga og ökutækjastyrkja í þeim tilvikum þegar öruggt telst að þær séu eingöngu inntar af hendi til þess að greiða kostnað í þágu launagreiðanda. Nefndar greiðslur mundu þá koma til tekna í uppgjöri eftir á (framtali næsta árs) að frátöldum leyfilegum kostnaði. Að öðru leyti skýrir greinin sig sjálf.

Um 9. gr.

Eins og rakið er í almennum athugasemdum með frumvarpinu er að því stefnt að einfalda mjög álagningarkerfi tekjuskatts manna og útsvars. Því er m.a. fyrirhugað að samræma álagningarstofn tekjuskatts og útsvars, fækka mjög frádráttarheimildum auk þess sem þeim verði haldið utan við ákvörðun staðgreiðslu. Jafnframt þessu er stefnt að þeirri grundvallarbreytingu að skatthlutfall hvors skatts um sig verði aðeins eitt. Markmiðið með þessum breytingum er m.a. að sjálfsögðu það að staðgreiðslukerfið verði einfalt og öruggt í framkvæmd.

Í samræmi við það sem að framan segir er í þessari grein kveðið á um að þau hlutföll, sem ákvörðun og innheimta staðgreiðslu á staðgreiðsluári skal byggð á, skuli vera skatthlutfall tekjuskatts annars vegar og hins vegar sérstakt innheimtuhlutfall útsvars sem félagsmálaráðherra ákveður með hliðsjón af álagningu og áformum sveitarfélaga um álagningarhlutföll, sbr. 26. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga. Útgáfa skattkorta, sbr. 11. gr., skal samkvæmt þessu byggð á fyrirmælum þessarar greinar og verður þeim ekki breytt nema til komi sérstök lagasetning um það efni. Breytingar á skatthlutföllum hafa, sé ekki sérstaklega kveðið á um annað, engin áhrif á innheimtu staðgreiðsluársins séu þær gerðar eftir 1. desember næst á undan því. Hins vegar mundu slíkar breytingar eftir atvikum gilda varðandi endanlega álagningu á tekjur staðgreiðsluársins. Í þessu sambandi verður að hafa í huga að útgáfa skattkorta verður að fara fram fyrir upphaf hvers staðgreiðsluárs. Útgáfa þeirra verður væntanlega umfangsmikil og dýr framkvæmd. Auk þessa þykir rétt að stefna að því að sem mestur stöðugleiki verði á ákvörðun staðgreiðslu innan hvers árs.

Rétt er að taka fram að gert er ráð fyrir að innheimta útsvars í staðgreiðslu byggist ætíð á því innheimtuhlutfalli útsvars sem félagsmálaráðherra ákveður. Að sjálfsögðu er gert ráð fyrir að hvert sveitarfélag fyrir sig geti ákveðið annað hlutfall en innheimtuhlutfallið. Við endanlega álagningu yrði tekið tillit til þessa, sbr. 2. og 3. mgr. greinarinnar. Að öðru leyti vísast um álagningu og uppgjör til athugasemda við VIII. kafla frumvarpsins.

Varðandi 4. mgr. þessarar greinar skal til skýringar tekið fram að ákvæðið lýtur að staðgreiðslu þeirra aðila sem búsettir eru erlendis en njóta greiðslna héðan og eru því ekki skattskyldir að fullu hér á landi, sbr. 2., 3. og 7. tölul. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Réttilega ákvarðaður afdráttur af greiðslum til þessara aðila telst fullnaðargreiðsla nema viðkomandi reki hér jafnframt fasta starfsstöð, sbr. 4. tölul. 3. gr. sömu laga.

Um 10. gr.

Samkvæmt þessari grein skal miða gjaldskyldu launamanns á staðgreiðsluári við það ár sem næst fer á undan því. Sama gildir um þá sem verða 16 ára á staðgreiðsluári og þá sem dvelja hérlendis tímabundið án þess að vera heimilisfastir hér á landi. Tímamark það, sem hér um ræðir, er nauðsynlegt þar sem launamaður þarf að hafa skattkort sitt handbært til afhendingar hjá launagreiðanda sínum strax við upphaf staðgreiðsluársins. Upphaf gjaldskyldu launamanna, sem ekki hafa áður verið skattskyldir, miðast við áramót. Regla þessi er í samræmi við ákvæði laga um tekjuskatt og eignarskatt og þykir eðlileg og hagkvæm.

Um 11. gr.

Launagreiðanda ber að ákvarða staðgreiðslu launamanns á grundvelli upplýsinga sem er að finna á skattkorti launamannsins. Auk persónulegra upplýsinga, svo sem um nafn, kennitölu, heimilisfang, hjúskaparstétt, nafn maka, börn o.s.frv., er gert ráð fyrir að á skattkorti séu upplýsingar um skatthlutfall og persónuafslátt. Þar sem gert er ráð fyrir mjög einföldu staðgreiðslukerfi, þ.e. einu skatthlutfalli af sama stofni fyrir bæði tekjuskatt og útsvar, engum frádráttarheimildum, sama persónuafslætti fyrir alla og greiðslu barnabóta utan skattkerfisins verður ekki nauðsyn á skattöflum eins og tíðkast víða í nágrannalöndunum.

Gerð skattkorta og útsendingu þeirra til launamanna þarf að vera lokið fyrir upphaf staðgreiðsluárs til þess að launamaður hafi skattkort sitt handbært til afhendingar hjá launagreiðanda sínum strax við upphaf þess. Til þess að unnt sé að ná þessu marki verður að byggja á frumgerð þjóðskrár hinn 1. desember þess árs sem næst fer á undan staðgreiðsluári.

Frá gerð þjóðskrár til loka ársins má vænta ýmissa breytinga á fjölskyldum sumra launamanna vegna giftinga, skilnaða, barnsfæðinga eða dauðsfalla. Í 4. mgr. er rætt um hvernig þessum leiðréttingum verði fyrir komið þannig að skattkort launamannsins beri með

sér réttar upplýsingar um fjölskyldu hans við lok þess almanaksárs sem næst fer á undan staðgreiðsluári.

Á sjálfu staðgreiðsluárinu verður hins vegar engin breyting gerð á skattkorti launamannsins vegna breytinga á fjölskyldu hans á því ári, sbr. það sem rakið er í athugasemdum með 9. gr. Athygli skal vakin á því að ekki er gert ráð fyrir að blanda barnabótum inn í staðgreiðslukerfið þannig að ekki er þörf á breytingu á skattkortum vegna barnsfæðinga.

Um 12. gr.

Grein þessi þarfnast ekki skýringa. Þess skal þó getið að gert er ráð fyrir að heimilt sé að gefa út aukaskattkort ef svo stendur á að persónuafsláttur launamanns, sem gegnir fleiri en einu starfi, nýtist að takmörkuðu leyti. Reiknað er með að aukaskattkort verði aðeins gefin út í undantekningartilvikum og að vel athuguðu máli hverju sinni til þess að koma í veg fyrir misnotkun.

Um 13. gr.

Gert er ráð fyrir að persónuafsláttur annars hjóna sé millifæranlegur með sama hætti og kveðið er á um í A-lið 68. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Af þessum sökum verður ekki hjá því komist með tilliti til mikilvægis hans við skattákvörðun að heimila við afdrátt af launum þess maka sem launatekna nýtur að taka tillit til ónýtt persónuafsláttar hins makans njóti hann engra launatekna á staðgreiðsluári. Í tilvikum sem þessum er heimilt samkvæmt þessari grein að afhenda aðallaunagreiðanda skattkort beggja og ákvarða staðgreiðslu í samræmi við það.

Um 14. gr.

Samkvæmt þessari grein er gert ráð fyrir að ekkert launatímabil geti talist lengra en einn mánuður þó að almenna reglan skuli vera ákvæði kjarasamninga þar um. Lengd hvers launatímabils er nauðsynlegt að takmarka við mánuð þar sem ekki er gert ráð fyrir millifæranlegum persónuafslætti á milli mánaða, sbr. A-lið 68. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Að öðru leyti þarfnast greinin ekki skýringa.

Um 15. gr.

Greinin fjallar um ákvörðun launa og afdrátt af þeim vegna staðgreiðslu. Samkvæmt henni ber að bæta við launin útborguðu orlofsfé til launamanns, póstgíróstofunnar eða sambærilegs vörsluadila þess. Sama á við um skattskyld hlunnindi eins og þau eru metin til verðs af ríkisskattstjóra. Þannig ákvörðuð laun mynda stofn sem útreikningur staðgreiðslu launamanns miðast við.

Gert er ráð fyrir að nánari reglur verði settar um afdrátt af launum í reglugerð á grundvelli 41. gr. frumvarpsins.

Ákvæði 2. mgr. felur í sér þá grundvallarreglu að afhendi launamaður ekki launagreiðanda skattkort sitt á hann ekki rétt á persónuafslætti. Með því er tryggt að haldið sé eftir hámarksskatti af launum af viðkomandi launagreiðslum og þannig komið í veg fyrir misnotkun.

Um 16. gr.

Í þessari grein er sett sú meginregla að afdráttur af launum skuli fara fram við útborgun þeirra. Þegar um er ræða laun sem ekki koma til útborgunar fyrir en nokkru eftir að tekjuöflunartímabili lýkur, svo sem greiðslur vegna yfirvinnuálags, ákvæðisvinnu, aflahlutar o.þ.h. greiðslna, er gert ráð fyrir að afdráttur eigi sér stað ekki síðar en þremur mánuðum eftir að launamaður öðlast endanlegan rétt til greiðslnanna.

Um 17. gr.

Grein þessi fjallar um staðgreiðslu barna. Rétt er að vekja athygli á því að börn fá engin skattkort. Gert er ráð fyrir að þau sanni á sér deili með framvísun nafnskírteinis. Launagreiðanda ber, eftir að hafa staðreynt aldur barns, að halda eftir af launum þess þeim hundradshluta sem um ræðir í 2. mgr. 67. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt og 2. mgr. 25. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga án nokkurs persónuafsláttar og skila í ríkissjóð sem staðgreiðslu barnsins með venjulegum hætti.

Um 18. gr.

Grein þessari er ætlað að koma í veg fyrir að staðgreiðsla leiði til óréttlátrar niðurstöðu miðað við það sem vænta má er álagning vegna tekjuársins fer fram.

Um 19. gr.

Grein þessi, sem fjallar um launagreiðendaskrá, tilkynningar launagreiðenda til skattýfirvalda o.fl. þar að lútandi, þarfnast ekki nánari skýringa.

Um 20. gr.

Hér kemur tvímælalaust fram að launagreiðendur skuli ótilkvaddir greiða það fé sem þeir hafa haldið eftir eða bar að halda eftir af launum launamanna þeirra. Nýmæli þessarar greinar er að launagreiðandi skuli standa skil á greiðsluskyldri fjárhæð í banka, sparisjóði eða pósthóð sem innborgun á sérstakan reikning eða reikninga ríkissjóðs og sveitarfélaga hjá innlánsstofnunum. Enn fremur hefur hann rétt til að velja á milli þessara aðila og skattstjóra er hann skilar skilagrein sinni. Gert er ráð fyrir að í reglum sem fjármálaráðherra setur í samráði við félagsmálaráðherra verði kveðið á um framkvæmd og fyrirkomulag á því hvar og hvernig launagreiðandi skuli skila því fé sem honum bar að halda eftir af launum launþega samkvæmt lögum þessum.

Um 21. og 22. gr.

Greinar þessar þarfnast ekki skýringa.

Um 23. og 24. gr.

Greinar þessar fjalla um stjórnun staðgreiðslu og hverjir hafi með höndum framkvæmd hennar, verkefni ríkisskattstjóra og heimildir.

Um 25.–27. gr.

Greinar þessar fjalla um upplýsingaskyldu, eftirlitsheimildir, skyldur skattranssóknarstjóra og skatteftirlit og heimild fjármálaráðherra til að setja reglur um sérstakt launabókhald.

Um 28. gr.

Grein þessi fjallar um álag á vanskilafé, dráttarvexti af vanskilum og áætlun skattýfirvalda ef skilagreinar styðjast ekki við tilskilið bókhald. Ákvæði þetta er mjög svipaðs eðlis og sambærilegt ákvæði í söluskattslögum enda er hér um sambærilega hluti að ræða, þ.e. viðurlög vegna vanskila á skilafé.

Um 29. gr.

Grein þessi er sambærileg ákvæðum söluskattslaga um innheimtu vanskilafjár, heimildir til stöðvunar atvinnurekstrar o.fl. að öðru leyti en því að samkvæmt henni skal skilafé og álag skv. 28. gr. vera utan skuldaraðar í þrotabúum og skuldafrágöngubúum. Með hliðsjón af eðli þessara krafna þykir þessi skipan óhjákvæmileg.

Um 30. og 31. gr.

Greinar þessar, sem fjalla um refsingar, málsmeðferð, opinbera rannsókn og fyrningar, eru svipaðar reglum söluskattslaga svo og laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Um 32. gr.

Samkvæmt þessari grein skal fjármálaráðherra í samráði við félagsmálaráðherra setja reglur um hvernig staðgreiðsla opinberra gjalda skuli skiptast hlutfallslega til bráðabirgða milli ríkissjóðs annars vegar og sveitarfélaga hins vegar. Umrætt skiptihlutfall hlýtur eðli málsins samkvæmt að ráðast af gildandi reglum um útreikning gjaldanna og fyrri reynslu af álagningu þeirra og innheimtu. Þar sem gjaldheimtur starfa nú er um svipaða bráðabirgðaskiptingu að ræða á innheimtunni. Reikna má með að ákvörðun skiptihlutfallsins verði engum erfiðleikum háð svo framarlega sem álagningarkerfið verði eins einfalt og að er stefnt.

Loks er kveðið á um að sveitarfélög skuli greiða ríkissjóði sem svarar 1% af innheimtu útsvari samkvæmt lögum þessum til þess að standa undir kostnaði ríkissjóðs við framkvæmd laganna.

Um 33. gr.

Grein þessi þarfnast ekki skýringar.

Um 34. og 35. gr.

Eins og fram kemur í 1. gr. er staðgreiðsla opinberra gjalda samkvæmt frumvarpi þessu bráðabirgðagreiðsla tekjuskatts og útsvars af launatekjum á tekjuárinu. Að loknu staðgreiðsluári ber launamanni að telja fram tekjur sínar á því ári og eignir í lok þess árs með hefðbundnum hætti, sbr. ákvæði laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Álagning á grundvelli framtala verður síðan með svipuðu sniði og áður. Að henni lokinni skal ríkisskattstjóri samkvæmt þessari grein bera saman niðurstöður álagningarskrár og skrár um staðgreiðslu á staðgreiðsluárinu sem er eins og áður segir bráðabirgðagreiðsla upp í endanlega álagningu.

Sérstök athygli skal vakin á því að í frumvarpi til laga um breytingu á lögum um tekjuskatt og eignarskatt, sem flutt er samhliða þessu frumvarpi, er gert ráð fyrir að mismunur, sem í ljós kann að koma þegar staðgreiðsla er dregin frá álögðum tekjuskatti manna og útsvari, skuli taka breytingum í samræmi við breytingar á lánskjaravísitölu frá 1. júlí á tekjuári til 1. júlí á álagningarári. Með þessum hætti er stefnt að því að tryggja að raungildi mismunarins, hvort sem hann er jákvæður eða neikvæður, breytist ekki. Ekki er gert ráð fyrir að umræddur mismunur beri vexti.

Tekið skal fram að í álagningarskrá verða að sjálfsögðu upplýsingar um aðra skatta og gjöld er skattstjóra ber að leggja á og ekki eru innheimtir í staðgreiðslukerfinu. Má í þessu sambandi t.d. nefna eignarskatt, aðstöðugjald og launatengd gjöld.

Samkvæmt 2. mgr. 34. gr. frumvarpsins ber ríkisskattstjóra að ákveða greiðslustöðu hvers gjaldanda með því að draga það sem hann hefur staðgreitt frá því sem lagt hefur verið á hann samkvæmt álagningarskrá. Jákvæður mismunur telst vera greiðsla gjaldandans eftir á og innheimtist hann með hefðbundnum hætti skv. XIII. kafla laga um tekjuskatt og eignarskatt á grundvelli innheimtuskrár eða samkvæmt innheimtuákvæðum laga um tekjustofna sveitarfélaga sé um að ræða gjöld sem renna til þeirra, sbr. 35. gr.

Um 36. gr.

Á sama hátt og um ræðir í 35. gr. um innheimtuskrá skal ríkisskattstjóri samkvæmt þessari grein gera endurgreiðsluskrá þegar samanburður á álagningarskrá og staðgreiðsluskrá leiðir í ljós að sú fjárhæð, sem haldið hefur verið eftir í staðgreiðslu, er hærri en álögð gjöld samkvæmt álagningarskrá. Áður en til endurgreiðslu til gjaldandans sjálfs kemur er gert ráð fyrir skuldajöfnun milli hjóna, sbr. 114. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt og sambærilegt ákvæði í lögum um tekjustofna sveitarfélaga. Hér er ekki um neina breytingu á reglum um samábyrgð hjóna á skattgreiðslum að ræða frá því sem nú er.

Auk þessa er í greininni að finna fyrirmæli um skuldajöfnun endurgreiðslu á móti öðrum opinberum gjöldum sem innheimtumenn opinberra gjalda annast. Hér er lögfest regla sem tíðkast hefur í framkvæmd um áraraðir.

Um 37. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 38. gr.

Í 121. gr. frumvarps til laga um tekjuskatt og eignarskatt og í frumvarpi til breytinga á tekjustofnalögnum, sem flutt eru samhliða þessu frumvarpi, er gert ráð fyrir að álagður tekjuskattur og útsvar umfram staðgreiðslu skuli verðbættur miðað við lánsklaravísitölu frá 1. júlí á staðgreiðsluári til 1. júlí á álagningarári. Markmiðið með þessu ákvæði er að tryggja raungildi tekjuskatts og útsvars af þeim tekjum sem ekki falla undir staðgreiðslukerfið. Með þessu móti ætti greiðslubyrði tekjuskatts og útsvars að verða sú sama eða svipuð hvort sem skattar þessir eru staðgreiddir eða greiddir eftir á.

Þeir sem njóta tekna sem falla utan staðgreiðslukerfisins eru þannig skyldugir til að greiða áætlaðan tekjuskatt af þessum tekjum í síðasta lagi fyrir 31. janúar næst á eftir staðgreiðsluári vilji þeir komast hjá álaga á mismun tekjuskatts og staðgreiðslu við álagningu.

Um 39. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 40. gr.

Eins og fram kemur í 4. gr. frumvarpsins telst sá launþegi sem nýtur ellilauna eða lífeyrisgreiðslna. Skv. 5. gr. frumvarpsins teljast umræddar greiðslur laun og af ákvæðum 7. gr. leiðir að sá sem innir greiðslur þessar af hendi telst launagreiðandi. Af þessu er ljóst að staðgreiðslan nær til þessara greiðslna með sama hætti og launa enda er annað nánast óframkvæmanlegt miðað við eðli staðgreiðslukerfisins og þau markmið sem að er stefnt með því. Því má segja að með frumvarpinu sé gert ráð fyrir að afnumin séu þau ákvæði eldri laga sem takmarka heimildir innheimtumanna þeirra opinberu gjalda sem um ræðir í frumvarpi þessu. Engu að síður þykir til skýringar og öryggis nauðsynlegt að áréttta þessa reglu í sérstöku ákvæði. Sem dæmi skal nefnt að samkvæmt greininni eiga ákvæði 61. gr. laga nr. 67/1971, um almannatryggingar, ekki við þegar um er að ræða bráðabirgðainnheimtu tekjuskatts og útsvars samkvæmt frumvarpi þessu. Sama er að segja um ákvæði 22. gr. laga nr. 29/1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, og sambærileg ákvæði í lögum um aðra lífeyrissjóði.

Um 41. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 42. gr.

Gert er ráð fyrir að sett verði sérstök lög um gildistöku verði frumvarp þetta að lögum.

Ljóst má vera að áður en sérstök lög um gildistöku eru sett, eða jafnframt setningu þeirra, er óhjákvæmilegt að breyta mjög mörgum atriðum í þeim lögum sem um er rætt í 2. gr. frumvarpsins. Þar má sérstaklega nefna nauðsynlegar breytingar á skatt- og gjaldstigum þeirra, frádráttarheimildum vegna samræmingar á skattstofnum, afsláttar- og bótaákvæðum o.fl. í kjölfar skattkerfisbreytingarinnar. Þá er nauðsynlegt að breyta ákvæðum laga um almannatryggingar vegna sjúkratryggingagjalds, laga um sóknargjöld, svo og laga um kirkjugarðsgjald, þar sem reiknað er með að gjöld þessi verði afnumin í núverandi mynd en réttihöfum þeirra þess í stað tryggð ákveðin hlutdeild í tekjum af tekjuskatti ríkisins.

Í ljósi þessa þykir það horfa til einföldunar að flytja sérstakt frumvarp um gildistöku laga samkvæmt frumvarpi þessu. Auk fyrirmæla um gildistöku yrði þar tekið á þeim fjölmörgu tímabundnu atriðum sem kveða þarf á um í kjölfar skattkerfisbreytingarinnar. Að öðrum kosti væri nauðsynlegt að leysa þessi atriði með bráðabirgðaákvæðum í þeim lögum sem setja eða breyta þarf vegna skattkerfisbreytingarinnar.

Að lokum má geta þess að fyrirhugað er að kveða á í gildistökulögunum um hvernig fara skuli með þann hluta álagningar og innheimtu þeirra opinberu gjalda sem falla innan gildissviðs staðgreiðslunnar sem samkvæmt ákvæðum gildandi laga eiga að fara fram á sama ári og staðgreiðsla þessara opinberu gjalda hefst.